

Analyzing the Obstacles of Entrepreneurship Planning of Tourism Destination: A case study of Kohkiloyeh and Boyer Ahmed Villages

Seyed Ali Sina Bamzar ¹, Abdolreza Ruknuddin Eftekhari ² ✉, Ribaz Qurbanejad ³

1. Department of Geography and Rural Planning, Islamic Azad University, Science and Research Branch, Tehran, Iran

Email: zeinab.razavi65@gmail.com

2. (Corresponding Author) Department of Geography and Rural Planning, Faculty of Humanities, Tarbiat Modares University, Tehran, Iran

Email: eftekhaa@modares.ac.ir

3. Department of Geography Political, Islamic Azad University, Science and Research Branch, Tehran, Iran

Email: rebazghrbani@gmail.com

ARTICLE INFO

Article type:
Research Paper

Article History:

Received:

26 July 2024

Received in revised form:

4 November 2024

Accepted:

28 November 2024

Available online:

6 December 2024

Keywords:

Barriers to
Entrepreneurship
Planning,
Rural Tourism,
Kohkiloyeh and Boyer
Ahmad,
Kendall's Coefficient,
Structural Equations.

ABSTRACT

The present study was conducted with the aim of identifying the obstacles to entrepreneurship in tourist destination villages in Kohkiloyeh and Boyer Ahmad provinces. This research is qualitative and applied, with an inductive approach. It employs a mixed strategy of qualitative and quantitative content analysis. The statistical population in this research includes university experts, organizational experts, and local experts, which was determined using a non-random sampling method of the targeted type with the snowball technique of 30 people. The results of the research showed that economic, institutional-political, social, and ecological factors are, respectively, the most critical obstacles to the development of entrepreneurship in the tourism sector in the villages of the province. Weak investment in the public sector, lack of access to capital, lack of motivation for tourism development among the officials, cumbersome bureaucracy, lack of motivation towards the goal and foresight, and lack of technological infrastructure compatible with entrepreneurship are among the most important obstacles in this field. Also, the causal relationships between the variables using the structural equation model showed that the fit indices of the model were calculated higher than 0.9, which shows that the model fits the data and the data of this research have a good fit with the factor structure and the theoretical foundation of the research.

Citation: Sina Bamzar, S. A., Ruknuddin Eftekhari, A., & Qurbanejad, R. (2024). Analyzing the Obstacles of Entrepreneurship Planning of Tourism Destination: A case study of Kohkiloyeh and Boyer Ahmed Villages. *Journal of Rural Research*, 15 (4), 67-84.

<http://doi.org/10.22059/jrur.2025.378310.1958>

© The Author (s)

This is an open access article under the CC BY-NC 4.0 license (<https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>).

Publisher: University of Tehran Press

Extended Abstract

Introduction

Today, rural tourism is affected by various factors such as government policies, global economic growth, and the growth of multi-level communication and information technology. Lack of communication and coordination between organizations and institutions related to the field of rural tourism. Considering the importance of rural entrepreneurship, especially in the field of tourism, the need to address this issue becomes more critical. Therefore, the current research on the challenges affecting the development of rural ecotourism entrepreneurship is fruitful. The following article, which is the result of field visits and interviews with experts and specialists in this field, has tried to answer this important question:

-What are the obstacles and challenges of entrepreneurship in the tourism sector in the villages under study in the provinces of Kohkiluyeh and Boyer-Ahmad?

Methodology

The current research is of a qualitative type, and the classification of research is based on the purpose applied. The inductive research approach and strategy (implementation method) is a mixture of qualitative content analysis and Delphi. In the first stage, the available sources were carefully examined using the qualitative content analysis method, and the desired characteristics were compared to achieve the assumed characteristics. Then, using the Delphi technique and the questionnaire tool, experts' opinions were obtained to reach an expert consensus on the developed indicators and their structure. The statistical population in this research includes university experts, organizational experts, and local experts. A non-random sampling method with a snowball technique was used to select the panel members. Kendall's correlation coefficient was used to determine the level of agreement among panel members. In the second stage of the research, factor analysis and structural equation methods were used to identify the most important barriers to entrepreneurial

planning of tourist destinations in the studied villages.

Results and discussion

The results of factor analysis showed that the economic factor with 42.01 and a special value of 14.045, the second factor with 25.66 and a special value of 8.848, the third factor with 19.754 and a particular value of 6.101, and finally, the fourth factor with 13.258 and the special value of 5.15 have contributed the most in explaining the changes of 44 items. The research results are congruent with studies such as (Taghdisi et al., 2015); (Eshraghi Samani et al., 2016); (Chraghi et al., 2022); (Mohammadi et al., 2021); (Imani et al., 2022); (Klein et al., 2014); (Altiani et al., 2016); (Mitrabana et al., 2019).

Weakness of investment in the public sector, lack of access to capital, distance from the local and regional market, non-profitability of agricultural activities due to the existence of brokers in transactions, neglect of the economic importance of handicraft products, and lack of legitimacy for new investment ideas. The limitation of the demand market for the sale of products due to being far from the city center, the lack of a strong non-governmental sector in the village, the lack of appropriate market access mechanisms, the lack of insurance and consulting support for entrepreneurship, the lack of motivation for tourism development among the officials, the bureaucracy in Pagir, lack of motivation towards the goal and foresight in indigenous people, lack of access to information, educational and communication centers, the lack of importance of social patterns for tourists and so on at the destination can be considered among the most important planning obstacles mentioned in the field of entrepreneurship in tourism destination villages.

Conclusion

The research results show that the combination of social responsibility, environmental responsibility, growth and development through ecotourism, and ecotourism innovations and creativity provide the necessary conditions for the

development of rural ecotourism entrepreneurship. Achieving the development of rural ecotourism entrepreneurship in the study area will be smoother when the innovation of tourism entrepreneurship is used at the same time in accordance with the prevailing atmosphere of the study area and is more compatible with these conditions; Tourism entrepreneurship has provided platforms for growth and development and improvement of quality of life for the host community.

Also, since tourism is an industry that must protect its products for survival, tourism businesses' compatibility with the environment is the leading platform. Finally, tourism activities and businesses coordinated with the social context and cultural structure of the host society, in addition to protecting the cultural heritage and improving their sense of self-confidence, lead to the acceptance and acceptability of these activities in the host society and as a result, will bring active participation of them in the development process.

Funding

There is no funding support.

Authors' Contribution

First author: Drafting the principles; Second author: Data collection; Third author: Data analysis; Fourth author: Translation and final editing of the article and extended abstract.

Conflict of Interest

Authors declared no conflict of interest.

Acknowledgments

We are grateful to all the scientific consultants of this paper.

واکاوی موانع برنامه‌ریزی کار آفرینی مقصد گردشگری مطالعه موردی: روستاهای کهگیلویه و بویر احمد

سید علی سینا بام زر^۱، عبدالرضا رکن‌الدین افتخاری^۲ ✉، ربیاز قربانی نژاد^۳

- ۱- گروه جغرافیا و برنامه‌ریزی روستایی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد علوم و تحقیقات، تهران، ایران رایانامه: zeinab.razavi65@gmail.com
۲- نویسنده مسئول، گروه جغرافیا و برنامه‌ریزی روستایی، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه تربیت مدرس، تهران، ایران. رایانامه: eftekhaa@modares.ac.ir
۳- گروه جغرافیای سیاسی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد علوم و تحقیقات، تهران، ایران. رایانامه: rebazghrbani@gmail.com

اطلاعات مقاله

چکیده

نوع مقاله:
مقاله پژوهشی

تاریخ دریافت:

۱۴۰۳/۰۵/۰۵

تاریخ بازنگری:

۱۴۰۳/۰۸/۱۴

تاریخ پذیرش:

۱۴۰۳/۰۹/۰۸

تاریخ چاپ:

۱۴۰۳/۱۰/۰۶

واژگان کلیدی:

موانع برنامه‌ریزی
کارآفرینی،
گردشگری روستایی،
کهگیلویه و بویر احمد،
ضریب کندال،
معادلات ساختاری.

پژوهش حاضر با هدف شناسایی موانع کارآفرینی در روستاهای مقصد گردشگری در استان کهگیلویه و بویر احمد انجام شده است. این پژوهش از نوع کیفی و در طبقه‌بندی تحقیقات بر مبنای هدف، کاربردی؛ از نظر رویکرد پژوهشی استقرایی و از نظر استراتژی آمیزه‌ای از تحلیل محتوای کیفی و کمی است. جامعه آماری در پژوهش حاضر شامل خبرگان دانشگاهی، خبرگان سازمانی و خبرگان محلی می‌باشند؛ که با استفاده از روش نمونه‌گیری غیر تصادفی از نوع هدفمند با تکنیک گلوله برفی ۳۰ نفر تعیین شد. نتایج پژوهش نشان داد که عوامل اقتصادی، نهادی-سیاستی، اجتماعی و عامل اکولوژیکی به ترتیب مهم‌ترین موانع در مسیر توسعه کارآفرینی در بخش گردشگری در روستاهای استان هستند و از جمله موانع مهم در این بخش‌ها می‌توان به ضعف سرمایه‌گذاری در بخش دولتی و عدم دسترسی به سرمایه، عدم انگیزه توسعه گردشگری در بین مسئولان، بوروکراسی دست و پاگیر، عدم انگیزه نسبت به هدف و آینده‌نگری و کمبود زیرساخت‌های تکنولوژی سازگار با کارآفرینی را می‌توان نام برد. همچنین روابط علی بین متغیرها با استفاده از مدل معادلات ساختاری نشان داد که شاخص‌های برازش مدل بالاتر از ۰/۹ محاسبه شدند که نشان از این می‌باشد که مدل برازنده داده‌ها می‌باشد و داده‌های این پژوهش با ساختار عاملی و زیربنای نظری تحقیق برازش مناسبی دارند.

استناد: سینا بام زر، سید علی؛ رکن‌الدین افتخاری، عبدالرضا و قربانی نژاد، ربیاز. (۱۴۰۳). تدوین راهبردهای تأمین امنیت آبی جوامع روستایی استان ایلام. *مجله پژوهش‌های روستایی*، ۱۵ (۴)، ۸۴-۶۷.

<http://doi.org/10.22059/jrur.2025.378310.1958>

مقدمه

امروزه، گردشگری روستایی متأثر از عوامل گوناگونی همچون سیاست‌گذاری‌های دولتی، رشد جهانی اقتصاد، رشد ارتباطات چند سطحی و فناوری اطلاعات است (Sundari, 2015). با این همه، مشکلات و چالش‌های فراوانی در این زمینه وجود دارد که از آن جمله، می‌توان به نبود چهارچوب نهادی و قانونی مشخص و نیز فقدان سازمان‌ها و نهادهای خصوصی و غیردولتی که بتواند سیاست مشترکی را اتخاذ نموده و از توانایی‌های یکدیگر بهره بگیرند (Granado et al, 2022). توسعه گردشگری روستایی نه تنها به تداوم فرهنگ محلی کمک نکرده بلکه آن‌ها را با تهدیدهای فرهنگی ناشی از گردشگری روستایی مواجه می‌کند (Dehghani & Adeli, 2017) با وجود این چالش‌ها، عدم برنامه‌ریزی مناسب گردشگری در نواحی روستایی در بلندمدت باعث از بین رفتن بسیاری از ظرفیت‌های محیطی، اجتماعی و اقتصادی روستا خواهد شد (Rezaei, 2019). موفقیت گردشگری به‌عنوان یک منبع تأثیرگذار در رشد اقتصادی وابسته به وجود انواع جاذبه‌های طبیعی و اقتصادی و اجتماعی مقصد بوده و ضعف در جاذبه‌ها و زیرساخت‌ها مانع گسترش گردشگری می‌شود (Doswell, 2009). در واقع گردشگری روستایی نه تنها چشم‌انداز کالبدی اجتماعات روستایی را تغییر می‌دهد، بلکه موجب تغییراتی در زندگی اجتماعی نیز می‌شود (Hwang et al., 2012). زمانی که یک جامعه محلی به مقصدی برای گردشگری تبدیل می‌شود، کیفیت زندگی و نظام‌های ارزشی و آداب و سنن و حتی بافت فیزیکی روستا نیز تحت تأثیر قرار می‌گیرد (Gnoth & Zins, 2013).

در این بین، عرصه‌های روستایی نیز با توجه به ظرفیت‌ها و قابلیت‌های گوناگون خود به‌عنوان بخش مورد استقبال و در حال رشد بازار گردشگری مطرح هستند (Roknadin Eftkhari & et al, 2010). اما در کنار این امیدواری به نقش مثبت گردشگری، گسترش گردشگری انبوه و نابسامان می‌تواند انسجام و محافظت از میراث‌های فرهنگی، منابع محیطی، بنیان‌های ساختارهای اجتماعی و تداوم رشد اقتصادی را در معرض تهدید قرار دهد (Ainali & Romiani, 2010). و با توجه به شکننده بودن محیط روستایی، باید به گونه‌ای از گردشگری در این روستاها شکل گیرد که کمترین آسیب را بر محیط طبیعی و انسانی وارد نماید و از سوی دیگر نیز بایستی جهت تداوم تأثیرات مثبت گردشگری، زمینه‌ها و بسترهای لازم نیز مهیا شوند (Aghajani & Ataii, 2014). موانعی را که باعث جلوگیری از توسعه گردشگری در مناطق روستایی می‌شود، به چهار بخش اقتصادی، اکولوژیکی، اجتماعی - فرهنگی و نهادی تقسیم کرده‌اند (Mahdian Borojni & Ahmadvand, 2014). اشتغال و درآمدهای حاصل از فعالیت‌های کشاورزی به‌تنهایی توانایی نگهداشت جمعیت در حال رشد آن‌ها را نداشته و همین امر منجر به آسیب‌پذیری و شکننده بودن شرایط اقتصادی، کیفیت پایین سطح زندگی، نارسایی‌های زیرساختی - خدماتی و نظایر آن می‌شود (Zamora, 2011: 115). بر این شالوده، یکی از مهم‌ترین راهبردهای ارائه‌شده برای پایداری و تحول ابعاد محیطی - اکولوژیکی، اجتماعی - فرهنگی و اقتصادی سکونتگاه‌های روستایی، توجه به مقوله کارآفرینی در ابعاد مختلف آن است (Deller et al, 2019: 30). در این ارتباط، کارآفرینی در مناطق روستایی به معنای به‌کارگیری خلاقیت و نوآوری در فعالیت‌های کشاورزی و غیر کشاورزی است (Singh & Bhowmick, 2015: 807).

کارآفرینی گردشگری در شهرستان کهگیلویه به دلیل فقدان رویکرد مسئولانه و آگاهانه اکوتوریسم در سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی، خسارت‌های عظیمی در حوزه‌های فرهنگی، زیست‌محیطی و تاریخی بر جای گذاشته است و در درازمدت نیز موجب تبعات قابل توجه اجتماعی حاد می‌شود؛ بنابراین با توجه به نقش کارآفرینی گردشگری روستایی در ایجاد درآمد و اشتغال برای مردم روستاهای هدف، و ضرورت توجه به ظرفیت‌های اکولوژیکی محیط گردشگری، پژوهش حاضر در مورد

چالش‌های تأثیرگذار بر توسعه کارآفرینی اکوتوریسم روستایی، امری ثمربخش است. نوشتار پیش رو که برآیند بازدیدهای میدانی و مصاحبه با کارشناسان و متخصصان در این حوزه است تلاش شده به این پرسش مهم پاسخ داده شود که موانع کارآفرینی در بخش گردشگری در روستاهای مورد مطالعه در استان کهگیلویه و بویراحمد کدام‌اند؟ در ارتباط با موانع و چالش‌های کارآفرینی خصوصاً در بخش گردشگری مطالعات اندکی صورت گرفته است که به نتایج چند مطالعه صورت گرفته در زمینه‌های مرتبط با موضوع مورد مطالعه پرداخته می‌شود.

تقدیمی و همکاران (۲۰۱۵)، به بررسی و تحلیل چالش‌های توسعه توریسم روستایی از دیدگاه روستائیان روستاهای هدف گردشگری استان آذربایجان غربی پرداخته‌اند. بر اساس نتایج به دست آمده، چالش‌های مدیریت آب کشاورزی در ۶ عامل شامل، مشکلات بهداشتی، مشکلات مدیریتی و برنامه‌ریزی، مشکلات زیرساختی، مشکلات فرهنگی - اجتماعی، مشکلات اقتصادی و مشکلات طبیعی و اقلیمی دسته‌بندی شدند. همچنین بر پایه یافته‌های تحقیق، مشخص گردید که در بین چالش‌های شش‌گانه بالا، چهار چالش: مشکلات مدیریتی و برنامه‌ریزی، مشکلات زیرساختی، مشکلات فرهنگی - اجتماعی و مشکلات اقتصادی دارای همبستگی بیشتری با یکدیگر بود. چراغی و همکاران (۲۰۲۲)، به شناسایی چالش‌های توسعه گردشگری روستا اییدر مناطق مرزی آزاد ارس پرداخته‌اند. نتایج نشان می‌دهد روستاهای دارای جاذبه‌های گردشگری منطقه آزاد ارس با چالش‌هایی مانند آسیب‌پذیری اجتماعی، نبود سیاست‌گذاری مناسب، ضعف زیرساخت‌ها، کمبود سرمایه‌گذاری، حمایت مالی ناچیز از کسب‌وکار گردشگری، ضعف شبکه اطلاع‌رسانی، فصلی بودن گردشگری، نارسایی در نظارت در طرح‌های اجرایی فقدان پژوهش، امنیت ضعیف مشارکت اندک روستائیان و سازمان‌های گردشگری، آسیب به معماری سنتی روستا و تخریب محیط‌زیست روبرو هستند. اشراقی سامانی و همکاران (۲۰۱۶)، چالش‌های کارآفرینی روستایی در استان ایلام پرداخته‌اند. نتایج حاصل منجر به شناسایی پنج عامل شد که در قالب موانع اقتصادی، سیاسی، آموزشی اجتماعی و فرهنگی دسته‌بندی شدند و موانع اقتصادی با بیشترین سهم و موانع فرهنگی با کمترین سهم را در تبیین واریانس کل داشته‌اند.

ایمانی و همکاران (۲۰۲۲)، به چالش‌های فراروی توسعه گردشگری روستایی در روستاهای بخش مرکزی شهرستان مشگین شهر پرداخته‌اند. نتایج نشان داد مشارکت ضعیف مردم محلی در امور گردشگری، ریسک‌پذیر بودن سرمایه‌گذاری، کمبود مراکز خرید، نبود فضای مناسب برای پارک خودرو، عدم تبلیغات و اطلاع‌رسانی، نبود مراکز و فعالیت‌های آموزشی و اقامت کوتاه گردشگران به عنوان مهم‌ترین مشکلات گردشگری در این منطقه شناخته شدند.

محمدی و همکاران (۲۰۲۳)، در پژوهشی به تحلیل و سنجش موانع مؤثر بر تحقق پایداری گردشگری در نواحی روستایی دهستان اورامان شهرستان سروآباد پرداخته‌اند. نتایج پژوهش مهم‌ترین موانع و چالش‌های پیش روی پایداری گردشگری روستایی منطقه اورامان را در چهار بعد نارسایی‌های اقتصادی، اجتماعی، نهادی و کالبدی - محیطی خلاصه نمودند. در این بین، مؤلفه عدم توجه و نظارت مطلوب دولت با بار کلی ۰/۴۸۶ بیشترین تأثیر را در ناپایداری گردشگری منطقه دارد. کلاین و همکاران (۲۰۱۴)، به تحلیل فضایی گردشگری، کارآفرینی و اکوسیستم کارآفرینی در کارولینای شمالی پرداخته‌اند. به این نتیجه رسیدند که تعداد ۹ عنصر اکوسیستم کارآفرینی در کارآفرینی گردشگری مؤثر هستند از جمله: کیفیت زندگی، حاکمیت و رهبری، فرهنگ جامعه، زیرساخت‌های فیزیکی، شبکه‌ها، آموزش و مشاوره، سرمایه مالی، خدمات پشتیبانی، تجاری و سرمایه انسانی. دیانگ و دودس^۲ (۲۰۱۷)، در پژوهشی با عنوان "افزایش گردشگری پایدار از طریق کارآفرینی اجتماعی" یافته‌ها نشان می‌دهد که پروژه‌های هتلداری و کارآفرینی اجتماعی گردشگری در کانادا محدود است. دو فرض

1Kline

2De Lange & Dodds

اصلی مربوط به زمینه کانادا را می‌توان برداشت کرد: فقدان هتلداری و پروژه‌های کارآفرینی اجتماعی گردشگری و یا پروژه‌های کارآفرینی اجتماعی هتلداری و گردشگری و یا مشاغل به رسمیت شناخته نمی‌شوند و یا عدم آگاهی از آن‌ها وجود دارد. آکوینو^۱ و همکاران (۲۰۱۸)، چارچوب مفهومی کارآفرینی اجتماعی گردشگری برای توسعه پایدار جامعه را مورد بررسی قرار داده‌اند. نتایج این پژوهشگران نشان می‌دهد که کارآفرینی اجتماعی در گردشگری یک مفهوم نوظهور بوده و می‌تواند به توسعه مناطق و متخصصان گردشگری کمک شایانی بنماید. میتربانا^۲ و همکاران (۲۰۱۹)، به تأثیر کارآفرینی اجتماعی بر رفاه جامعه روستایی پرداخته‌اند. به این نتیجه رسیدند که هدف از کارآفرینی اجتماعی تحقق تحولات اجتماعی برای بهتر یا مثبت و حل مشکلات اجتماعی به‌ویژه مشکل رفاه جامعه و به سود جامعه است. یکی از این کارآفرینی‌های روستایی را می‌توان در شرکت‌های دارای دهکده مستقر در دولت و جوامع روستایی مستقر کرد. کلید اصلی کارآفرینی از طریق چهار عنصر مهم قابل ارزیابی است: ارزش اجتماعی، جامعه مدنی، نوآوری و فعالیت اقتصادی.

مبانی نظری

امروزه روستاها با وجود دارا بودن منابع تولیدی و کشاورزی متعدد، با مسائل و مشکلات فراوانی مواجه هستند (shfiei et al, 2023: 502). بی‌شک تلاش برای کاهش مسائل و مشکلات این واحدهای اجتماعی و استقرار مناسب آن در چرخه توسعه در کنار سایر بخش‌ها ضروری به نظر می‌رسد (Izadi & Ghanbari, 2021). در این میان توجه به کارآفرینی خصوصاً کارآفرینی در بخش گردشگری از مهم‌ترین راهکارهای توسعه روستایی محسوب می‌شود (Gholami & Fatemi, 2019). به نظر می‌رسد گردشگری یک بخش با ارزش برای سرمایه‌گذاران و کارآفرینان است؛ ولیکن مفهوم کارآفرینی گردشگری هنوز به‌درستی درک نشده است. مطالب محدود موجود در این حوزه بیان می‌دارد که رفتار کارآفرینانه اندکی در این بخش وجود دارد؛ اما واقعیت این است که صنعت گردشگری یک صنعت حاصلخیز برای کسب و کارهای کارآفرینانه است (ateljjevic & Page, 2009:382). بررسی ادبیات موضوعی و پیشینه تحقیق نشان داد، تعاریف زیادی برای کارآفرینی ارائه شده است (Packard, 2017: 437). اما، به دلیل ماهیت چندوجهی و چند رشته‌ای بودن مقوله کارآفرینی، تعریف آن ساده نیست (Patel & Chavda, 2013: 8). به عبارت دیگر، کارآفرینی فرآیند کشف، ارزیابی و بهره‌برداری از فرصت‌ها برای معرفی محصولات، خدمات، فرآیندها، روش‌های ساماندهی یا بازارهای جدید است که منابع را از یک سطح بهره‌وری به سطح دیگر (یک فرآیند برتر) بسیج می‌کند که این امر، مستلزم اراده فرد برای به عهده گرفتن مسئولیت‌ها و توانایی ذهنی در انجام وظیفه از مرحله ایده تا اجرا است (Toma et al, 2014: 438). کارآفرینی یک فعالیت یا فرایند انسانی است (Leunbach, 2021: 1). که در دنیای کنونی بنا به کارکرد آن دارای اهمیت رو به رشدی است (Alidoust & Lashgarara, 2012). کارآفرینی مبتنی بر استفاده از منابع طبیعی به‌ویژه گردشگری ابزاری برای حل و فصل مسائل و چالش‌های داخلی جوامع روستایی است و راهی برای حفاظت از سرمایه‌های روستایی، همچنین نیروی محرکه مهمی در انباشت سرمایه روستایی به شمار می‌آید (Maccheri & Pelloni, 2006: 387). فراهم کردن زمینه‌های مناسب برای توسعه کارآفرینی گردشگری در نواحی روستایی می‌تواند کمک مؤثری به توسعه گردشگری و توانمندسازی جوامع روستایی محسوب گردد (Roknaddin Eftekhari, et al., 2014). ترکیب مناسب گردشگری و کارآفرینی می‌تواند ضمن جواب دهی به نیازهای روستاییان متضمن گردشگری مطلوب برای گردشگران باشد (sadeghian brojni et al, 2020: 699). نگرش تک‌بعدی به کارآفرینی و کم‌توجهی به اولویت‌ها و گرایش‌های ذینفعان روستایی، علیرغم رشد اقتصادی باعث بروز

1 Aquino

2 Meitriana

چالش‌های عدیده‌ای همچون بحران‌های زیست‌محیطی و نابرابری‌های اجتماعی-اقتصادی در سطح سکونتگاه‌های روستایی شد (Murid Sadat et al., 2016). که این مقوله زمینه را برای تغییر رویکرد سیاست‌گذاران توسعه از «بالا به پایین» و «حکومت‌محور» به رویکرد «پایین به بالا» و «اجتماع‌محور» هدایت کرد.

امروزه مقوله کارآفرینی به سرعت در حال گسترش است و توانسته نقش مهمی در زمینه توسعه کسب‌وکار داشته باشد (Ghadermarzi et al., 2015). کارآفرینی روستایی تلاشی برای ایجاد ارزش از طریق شناخت فرصت‌های کسب‌وکار، مدیریت ریسک‌پذیری متناسب با فرصت‌ها و از طریق مهارت‌های ارتباطی و مدیریتی برای بسیج منابع انسانی، مالی و مادی لازم برای به ثمر رساندن یک پروژه نوین و تحولی ارزش‌افزار در مناطق روستایی است (Saxena, 2012: 23).

توسعه کارآفرینی از مهم‌ترین راهبردهای مهم توسعه روستایی است که در دهه‌های اخیر برای غلبه بر مسائل اقتصادی-اجتماعی پیش روی جوامع روستایی و بازساخت روستاها، مورد توجه قرار گرفته است (Baumgartner et al., 2013: 222).

بنابراین پدید آمدن آن مستلزم فراهم کردن شرایط و الزاماتی، نظیر توسعه زیرساخت‌های فنی، فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی است (Omidpour et al., 2019). در واقع مجموعه‌ای از شرایط اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و سازمانی در کشورهای در حال توسعه که از آن‌ها به عنوان محیط کارآفرینی یاد می‌شود، می‌توانند به عنوان موانع توسعه مطلوب کارآفرینی ایفای نقش کنند (Tghrayy, 2016). موانع توسعه کارآفرینی را می‌توان هر نوع پدیده و مشخصه اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی، محیطی، زیرساختی، فنی و شخصی دانست که به صورت دائمی و موقت روی راه‌اندازی و عملکرد موفق کسب‌وکارهای حاصل از کارآفرینی اثرگذار بوده و به عنوان یک بازده عمل می‌کنند (Mohammadi et al., 2020).

بسترسازی توسعه کارآفرینی، عوامل مختلفی تأثیرگذار هستند که به دو دسته عوامل محیطی و عوامل فردی تقسیم می‌شوند؛ بنابراین می‌توان گفت که کارآفرین هم متولد و هم ساخته می‌شود (Sheikh, 2015: 15).

محدوده مورد مطالعه

استان کهگیلویه و بویراحمد با مساحتی حدود ۱۵۵۰۴ کیلومتر مربع واقع در دامنه‌های سلسله جبال زاگرس، بین ۲۹ درجه و ۵۶ دقیقه تا ۳۱ درجه و ۲۷ دقیقه عرض شمالی و ۴۹ درجه و ۵۳ دقیقه تا ۵۱ درجه و ۵۳ دقیقه طول شرقی قرار گرفته است. از شمال به استان چهارمحال و بختیاری، از جنوب به استان‌های فارس و بوشهر، از شرق به استان‌های فارس و اصفهان و از غرب به استان خوزستان محدود می‌شود. استان کهگیلویه و بویراحمد با داشتن بیش از ۳۰۰ تفرجگاه طبیعی، حدود دو هزار و ۶۰۰ اثر تاریخی، بیش از ۷۵۰ اثر تاریخی ثبت شده در فهرست آثار ملی و موهب طبیعی چشم‌نواز مکانی مناسب برای گردشگران است. این استان یکی از اصلی‌ترین مکان‌های زیست‌عشایر ایران است که شیوه‌های زندگی جذاب آن‌ها و تعامل ارزشمندشان با طبیعت یکی از زیباترین و کمیاب‌ترین جلوه‌های گردشگری ایران را رقم زده است. در سراسر استان و در پهنه شهرستان‌های آن از نظر اداره گردشگری و صنایع دستی تعداد ۱۰ روستا به عنوان هدف گردشگری شناخته شده است، که روستاهای بی‌بی حکیمه خاتون، خونگاه، تنگ سریز، دیل، چم بلبل، امام ضامن، کمر دوغ و برم الوان از این قبیل هستند. اما نبود الگوی آمایشی سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی کارآفرینی اشتغال‌زای گردشگری به همراه زیرساخت‌های مناسب برای توسعه کارآفرینی گردشگری (جاده ...)، نبود حمایت‌های بخش خصوصی، کمبود فرهنگ کارآفرینی گردشگری، مهاجرت روزافزون روستائیان، از جمله مسائلی است که کارآفرینی روستاهای مقصد گردشگری را در استان با مشکلات و چالش‌هایی مواجه کرده است.

شکل ۱. نقشه تقسیمات سیاسی استان کهگیلویه و بویراحمد

روش پژوهش

پژوهش حاضر از نوع کیفی و در طبقه‌بندی تحقیقات بر مبنای هدف، کاربردی؛ از نظر رویکرد پژوهشی استقرایی و از نظر استراتژی (روش اجرا)، آمیزه‌ای از تحلیل محتوای کیفی و دلفی است. این پژوهش از دو مرحله تشکیل شده است؛ در مرحله اول، با استفاده از روش تحلیل محتوای کیفی منابع موجود مورد بررسی دقیق قرار گرفت و نسبت به قیاس ویژگی‌های مورد نظر برای دستیابی به خصوصیات مفروض عمل شد. سپس با استفاده از تکنیک دلفی و ابزار پرسشنامه نسبت به اخذ نظرات خبرگان در جهت رسیدن به اجماع کارشناسی پیرامون شاخص‌های تدوین شده و ساختار آن‌ها اقدام شد. در تحلیل محتوا، نمونه‌ها غالباً به صورت هدفمند انتخاب می‌شوند تا بتوان به پاسخ پرسش‌های تحقیق دست یافت. در مرحله بعدی، از تکنیک دلفی (برای غربال و انتخاب مهم‌ترین شاخص‌ها استفاده می‌شود. جامعه آماری در پژوهش حاضر شامل: خبرگان دانشگاهی، خبرگان سازمانی و خبرگان محلی می‌باشند. بر این اساس ۳۰ نفر متشکل از خبرگان بخش دانشگاهی و خبرگان بخش اجرایی در زمینه کارآفرینی و گردشگری روستایی تعیین شد. برای انتخاب اعضای پنل نیز از روش نمونه‌گیری غیر تصادفی از نوع هدفمند^۲ با تکنیک گلوله برفی^۳ استفاده شد. برای جمع‌آوری داده‌های میدانی، از ابزار مصاحبه و پرسشنامه کیفی به صورت باز استفاده شد. همچنین در این پژوهش برای تعیین میزان اتفاق نظر میان اعضای پانل، از ضریب هم‌هنگی کندال^۴ استفاده شد. در مرحله دوم پژوهش نیز به منظور شناسایی مهم‌ترین موانع برنامه‌ریزی کارآفرینی مقصد گردشگری روستاهای مورد مطالعه از تحلیل عاملی و روش معادلات ساختاری استفاده شد.

1Delphi Technic

2Purposive

3Snowball

4Kendall`s

جدول ۱. تفسیر مقادیر ضریب هماهنگی کندال

مقدار ضریب کندال	۰/۱	۰/۳	۰/۵	۰/۷	۰/۹
تفسیر میزان اتفاق نظر	بسیار ضعیف	ضعیف	متوسط	قوی	بسیار قوی
اطمینان به ترتیب عوامل	وجود ندارد	کم	متوسط	زیاد	بسیار زیاد

روایی و پایایی پژوهش

رابطه میان پایایی و روایی بدین گونه است که یک آزمون نخست باید پایا باشد تا بتواند روا باشد. برای بررسی میزان پایایی و قابلیت تعمیم یافته‌های پژوهش از آلفای کرونباخ استفاده شد.

جدول ۲. محاسبه ضریب آلفای کرونباخ پرسش‌نامه‌های طراحی شده

نوع آزمون	میزان ضریب آلفای کرونباخ
ضریب آلفای کرونباخ	۰/۸۷۱

یافته‌ها

بر اساس نتایج پژوهش، طیف سنی پاسخگویان ۲۰ تا ۷۰ سال می‌باشد؛ که بیشتر در رده سنی ۴۰ تا ۵۰ سال با ۳۳/۳ درصد قرار گرفته‌اند. از مجموع پاسخگویان ۷۳/۳ درصد را مردان و ۲۶/۷ درصد را زنان تشکیل می‌دهند. بیشتر پاسخگویان دارای تحصیلات لیسانس با ۴۳/۳ درصد و فوق لیسانس و بالاتر با ۳۰ درصد بوده‌اند. از مجموع پاسخگویان، ۴۶/۷ درصد دارای سابقه زیر ۱۰ تا ۲۰ سال خدمت می‌باشند. اکثر گردشگران مورد مطالعه به همراه خانواده یا دوستان وارد مقاصد گردشگری روستاهای استان شده‌اند. گردشگران برای گویه مدت بازدید از روستا بیشترین فراوانی را به گزینه یک روز برابر با ۷۰ درصد اختصاص داده‌اند. گویه اماکن مورد استفاده برای اقامت در روستا بیشترین درصد فراوانی را به چادرهای مسافرتی اختصاص داده‌اند. گردشگران نمونه تحقیق برای گویه اقامت شبانه در روستا ۶۰ درصد را به گزینه خیر و ۴۰ درصد را به گزینه بله اختصاص داده‌اند، به عبارتی دیگر اکثریت آن‌ها در روستا اقامت شبانه ندارند. بیشتر گردشگران مایحتاج و خرید خود را از شهرهای نزدیک به روستا انجام می‌دهند که درصد فراوانی این گویه برابر با ۴۶/۷ درصد است.

جدول ۲. توزیع فراوانی ویژگی‌های شخصی پاسخگویان (جامعه مورد مطالعه)

متغیر	سطوح	فراوانی	درصد	شاخص مرکزی
سن	۲۰ تا ۳۰ سال	۳	۱۰	۴۰ تا ۵۰ سال
	۳۰ تا ۴۰ سال	۸	۲۶/۷	
	۴۰ تا ۵۰ سال	۱۰	۳۳/۳	
	۵۰ تا ۶۰ سال	۶	۲۰	
	۶۰ تا ۷۰ سال	۳	۱۰	
جنسیت	زن	۸	۲۶/۷	مرد
	مرد	۲۲	۷۳/۳	
تحصیلات	دیپلم	۲	۶/۷	لیسانس
	فوق دیپلم	۶	۲۰	
	لیسانس	۱۳	۴۳/۳	
	فوق لیسانس و بالاتر	۹	۳۰	
سابقه شغلی	کمتر از ۱۰ سال	۵	۱۶/۷	۱۰ تا ۲۰ سال
	۱۰ تا ۲۰ سال	۱۴	۴۶/۷	
	۲۰ تا ۳۰ سال	۷	۲۳/۳	

	۱۳/۳	۴	۳۰ سال و بالاتر	
	۲۰	۶	انفرادی	
نحوه مسافرت به روستا	۵۶/۷	۱۷	به همراه خانواده یا دوستان	
	۱۶/۷	۵	به همراه تور	
	۶/۷	۲	از طرف سازمان‌ها	
مدت بازدید از روستا	۲۳/۳	۷	کمتر از ۱ روز	
	۷۰	۳۱	۱ روز	
	۶/۷	۲	کمتر از ۱ هفته	
	-	-	۱ هفته و بیشتر	
اماکن مورد استفاده برای اقامت در روستا	۲۰	۶	محل اسکان گردشگران	
	۱۶/۷	۵	منزل دوستان یا اقوام	
	۳/۳	۱	هتل یا مهمانسرا	
	۱۰	۳	خانه‌های ویلایی	
	۵۰	۱۵	چادر مسافرتی	
اقامت شبانه در روستا	۴۰	۱۲	بله	
	۶۰	۱۸	خیر	
محل خریدهای گردشگران	۲۰	۶	روستا	
	۴۶/۷	۱۴	شهر نزدیک	
	۳۳/۳	۱۰	مبدأ حرکت	

با عنایت به یافته‌های توصیفی جامعه نمونه تحقیق، یافته‌های تحلیلی که عمدتاً مبتنی بر آمار استنباطی و آزمون‌های آماری و تعمیم به یک جامعه بزرگ‌تر (جامعه آماری) است، اشاره می‌شود.

تکنیک دلفی

در مرحله اول طرح دلفی، پس از جمع‌آوری پرسشنامه‌های تحویل داده‌شده به شرکت‌کنندگان، پاسخ‌ها به روش تحلیل محتوا کدگذاری و سازمان‌دهی شده و نظرات مشابه ترکیب شدند و موضوعات تکراری و حاشیه‌ای و غیر مرتبط حذف شدند. در این مرحله، پاسخ‌دهندگان در مجموع ۱۰۰ شاخص در قالب ۱۰ مؤلفه را مطرح کردند. شاخص‌هایی که به‌نوعی دارای همپوشانی با یکدیگر بودند، ترکیب و ادغام شدند و به لیست انتخابی اضافه شدند. برخی از آن‌ها که دارای موارد اضافی و نامفهوم و نامرتب بودند، حذف شدند و در نهایت، تعداد ۷۵ شاخص قابل درج در پرسشنامه در قالب ۱۰ مؤلفه باقی ماند.

در مرحله دوم از تکنیک دلفی، مؤلفه‌ها و شاخص‌های باقی‌مانده از مرحله اول به همراه شاخص‌های پیشنهادشده مجدداً در اختیار اعضای گروه خبرگان قرار گرفت تا میزان اهمیت هر یک از شاخص‌های شناسایی‌شده را مشخص کنند. با توجه به نتایج آزمون دوجمله‌ای، شاخص‌هایی که درصد توافق آن‌ها برابر یا پایین‌تر از ۵۰ درصد بود، حذف شدند و شاخص‌هایی که درصد توافق آن‌ها بالاتر از ۷۰ درصد بود، مورد تأیید قرار گرفت. نتایج آزمون کندال در دور دوم دلفی نشان داد که از بین مؤلفه‌های موردبررسی، عامل سیاست‌های حمایتی با ضریب همبستگی کندال ۰/۷۶۷ و ترتیبات قانونی با ضریب همبستگی ۰/۷۱۲ دارای ضریب توافق قوی بوده‌اند و در مورد تمام گویه‌ها بین نظرات پاسخگویان اجتماع وجود داشته که نشان‌دهنده اتفاق نظر و هماهنگی بالای بین نظرات آنان است. در مورد سایر مؤلفه‌ها، ضریب کندال بین ۰/۳۷۶ تا ۰/۶۹۰ بوده است. که نشان‌دهنده توافق ضعیف تا متوسط پاسخگویان است.

جدول ۳. نتایج مرحله دوم دلفی

مؤلفه	گویه‌ها			Kendall's	اتفاق نظر	اطمینان نسبت به ترتیب عوامل
	تعداد کل	پذیرش	رد			
اشتغال	۷	۵	۱	۰/۴۵۶	ضعیف	کم
سرمایه‌گذاری	۷	۵	۱	۰/۶۴۲	متوسط	متوسط
سیاست‌های حمایتی	۱۴	۱۱	۳	۰/۷۶۷	قوی	زیاد
ترتیبات قانونی	۴	۳	۱	۰/۷۱۲	قوی	زیاد
مشارکت	۹	۶	۲	۰/۴۶۹	ضعیف	کم
دانش کارآفرینی	۶	۵	۰	۰/۶۹۰	متوسط	متوسط
ویژگی‌های فردی	۷	۴	۲	۰/۵۸۷	متوسط	متوسط
امنیت	۵	۳	۱	۰/۴۳۰	ضعیف	کم
مطلوبیت	۱۰	۶	۲	۰/۳۷۶	ضعیف	کم
منظر	۶	۳	۲	۰/۴۵۱	ضعیف	کم

به دلیل عدم اجماع در برخی گویه‌های پژوهش میان خبرگان، دور سوم دلفی اجرا شد. اجماع بیش از ۷۰ درصد از پاسخگویان در اکثر مؤلفه‌ها نشان‌دهنده اهمیت تمام گویه‌های باقی‌مانده، است. با توجه به اینکه در این مرحله، میزان درصد اجماع به مقدار قابل قبول رسید، شاخص‌های شناسایی شده پس از سه مرحله موردپذیرش قرار گرفتند.

جدول ۴. نتایج دور سوم دلفی

مؤلفه	گویه‌ها			Kendall's	اتفاق نظر	اطمینان نسبت به ترتیب عوامل
	تعداد کل	پذیرش	رد			
اشتغال	۶	۵	۱	۰/۸۱۸	قوی	زیاد
سرمایه‌گذاری	۶	۵	۱	۰/۹۰۸	بسیار قوی	بسیار زیاد
سیاست‌های حمایتی	۱۱	۷	۴	۰/۸۹۷	قوی	زیاد
ترتیبات قانونی	۳	۳	-	۰/۹۱۲	بسیار قوی	بسیار زیاد
مشارکت	۷	۵	۲	۰/۶۷۷	متوسط	متوسط
دانش کارآفرینی	۵	۴	۱	۰/۸۳۱	قوی	زیاد
ویژگی‌های فردی	۵	۴	۱	۰/۶۶۴	متوسط	متوسط
امنیت	۴	۳	۱	۰/۵۶۰	متوسط	متوسط
مطلوبیت	۸	۵	۳	۰/۷۷۶	قوی	زیاد
منظر	۴	۳	۱	۰/۶۲۱	متوسط	متوسط

اولویت‌بندی چالش‌های توسعه کارآفرینی روستاهای مورد مطالعه

در مرحله دوم پژوهش نیز به منظور شناسایی مهم‌ترین موانع برنامه‌ریزی کارآفرینی مقصد گردشگری روستاهای مورد مطالعه از تحلیل عاملی و روش معادلات ساختاری استفاده شد.

بر اساس نتیجه آزمون KMO که مقدار آن برابر با ۰/۹۰۹ می‌باشد، و نتیجه آزمون بارتلت (۵۲۱۷۱/۲۶۸) که در سطح خطای کوچک‌تر از ۰/۰۱ معنی‌دار است. تحلیل عاملی جهت بررسی چالش‌های کارآفرینی مناسب تشخیص داده شده است.

جدول ۵. نتیجه آزمون KMO و کرویت بارتلت

آزمون KMO	آزمون بارتلت	درجه آزادی	سطح معنی‌داری
۰/۹۰	۵۲۱۷۱/۲۶۸	۷۴۱	۰/۰۰۰

در پژوهش حاضر برای اینکه بدانیم هر عامل چقدر از تغییرات و واریانس مجموعه متغیرها را تبیین می‌کند، با معیار کیزر به این موضوع پرداخته‌ایم.

عامل اقتصادی به ترتیب با ۴۲/۰۱ درصد و مقدار ویژه ۱۴/۰۴۵ و عامل دوم با ۲۵/۶۶ درصد و مقدار ویژه ۸/۸۴۶ عامل سوم با ۱۹/۷۴۵ درصد و مقدار ویژه ۶/۱۰۱ و در نهایت عامل چهارم با ۱۳/۲۵۸ درصد و مقدار ویژه ۵/۱۵ بیشترین سهم را در تبیین تغییرات ۴۴ گویه داشته‌اند. در مجموع ۴ عامل توانسته است ۹۵/۴۶ درصد از کل تغییرات گویه‌ها را تبیین کند. با توجه به مقدار ویژه در جدول زیر عامل اقتصادی بیشترین سهم و عامل اکولوژیکی کمترین سهم را در تبیین واریانس کل داشته‌اند.

جدول ۶. عوامل مستخرج بعد از تحلیل عاملی

عامل	استخراج اولیه		استخراج بعد از چرخش واریامکس		عامل
	درصد واریانس	درصد تراکمی	درصد واریانس	درصد تراکمی	
عامل اقتصادی	۶۸/۵۲۱	۷۵/۴۸۱	۴۲/۰۱	۴۲/۰۱	عامل اقتصادی
عامل نهادی - سیاسی	۱۷/۳۵۴	۶۴/۵۲	۲۵/۴۴	۶۷/۴۵	عامل نهادی - سیاسی
عامل اجتماعی	۶/۵۹۳	۸۹/۹۲	۱۵/۷۵۴	۸۳/۲۰	عامل اجتماعی
عامل اکولوژیکی	۳/۴۷۰	۹۸/۱۸	۵/۱۵	۹۵/۴۶	عامل اکولوژیکی

نتایج تحلیل و بررسی‌ها نشان دادند که می‌توان مهم‌ترین موانع و مشکلات در بخش اقتصادی: ضعف سرمایه‌گذاری در بخش دولتی، عدم دسترسی به سرمایه، دوری به بازار محلی و منطقه‌ای، سودمند نبودن فعالیت‌های کشاورزی به دلیل وجود دلال در معاملات، بی‌توجهی به اهمیت اقتصادی تولیدات صنایع دستی، عدم کسب مشروعیت برای ایده‌های جدید سرمایه‌گذاری و محدودیت بازار تقاضا جهت فروش محصولات به دلیل دور بودن از مرکز شهر را نام برد. در بخش نهادی - سیاسی؛ نیز فقدان بخش غیردولتی نیرومند در روستا، فقدان سازوکارهای دسترسی به بازار مناسب، نبود حمایت بیمه‌ای و مشاوره‌ای از کارآفرینی، عدم انگیزه توسعه گردشگری در بین مسئولان، بوروکراسی دست و پاگیر و هزینه‌های زیاد را نام برد.

در بخش اجتماعی؛ عدم انگیزه نسبت به هدف و آینده‌نگری در مردم بومی، دسترسی نداشتن به مراکز اطلاعاتی، آموزشی و ارتباطی؛ کم‌اهمیت بودن الگوهای اجتماعی برای گردشگران، عدم استفاده از دانش متخصصان کارآفرینی و گردشگری و ضعف رسانه در تقویت دانش گردشگری.

و در نهایت در بخش اکولوژیکی نیز کمبود زیرساخت‌های تکنولوژی سازگار با کارآفرینی و فقدان اقدامات پیشگیرانه برای حفظ محیط‌زیست در مقصد را می‌توان از جمله مهم‌ترین موانع برنامه‌ریزی در زمینه کارآفرینی در روستاهای مقصد گردشگری می‌باشند.

جدول ۷. نتایج تحلیل عاملی برای استخراج موانع برنامه‌ریزی کارآفرینی مقصد گردشگری

شاخص	گویه (متغیرها)	بارعاملی	شاخص	گویه (متغیرها)	بارعاملی
اقتصادی	فقدان تنوع مشاغل با برند سازی و بازاریابی	۰/۸۲۶	عدم روحیه مشارکت‌جویی روستاییان	۰/۷۳۳	
	کمبود اشتغال غیرمستقیم از طریق گردشگری	۰/۷۸۶	کم‌اهمیت بودن الگوهای اجتماعی برای گردشگران	۰/۹۲۸	
	محدودیت بازار تقاضا جهت فروش محصولات به دلیل دور بودن از مرکز شهر	۰/۹۳۶	کمبود احساس رضایت مردم از گردشگری	۰/۸۷۱	
	سودمند نبودن فعالیت‌های کشاورزی به دلیل وجود دلال در معاملات	۰/۹۸۷	ضعف استفاده از دانش متخصصان کارآفرینی و گردشگری	۰/۹۱۱	
	بی‌توجهی به اهمیت اقتصادی تولیدات صنایع دستی	۰/۹۶۵	ضعف رسانه در تقویت دانش گردشگری	۰/۸۹۶	
	عدم دسترسی به سرمایه	۰/۹۹۱	پایین بودن سطح تحصیلات پایین روستاییان	۰/۸۶۵	
	عدم کسب مشروعیت برای ایده‌های جدید سرمایه‌گذاری	۰/۹۷۴	دسترسی نداشتن به مراکز اطلاعاتی، آموزشی و ارتباطی	۰/۹۷۱	
	دوری به بازار محلی و منطقه‌ای	۰/۹۸	بی‌توجهی به وجود احساس تعلق به روستا	۰/۶۳۸	
	ضعف سرمایه‌گذاری بخش خصوصی	۰/۸۸۸	فقدان انگیزش و خلاقیت کارآفرینانه	۰/۸۵۹	
	ضعف سرمایه‌گذاری بخش دولتی	۰/۹۹۳	ضعف در قابلیت تغییر یا انعطاف‌پذیری مردم	۰/۷۳۶	
سختی - سبب	نبود حمایت بیمه‌ای و مشاوره‌ای از کارآفرینی	۰/۹۷۴	کمبود انگیزه نسبت به هدف و آینده‌نگری در مردم بومی	۰/۹۸۱	
	کمبود وجود زیرساخت‌های مناسب	۰/۹۲۶	ضعف امنیت شغلی شاغلان بخش گردشگری	۰/۶۵۲	
	فقدان سازوکارهای دسترسی به بازار مناسب	۰/۹۷۷	درخطر بودن امنیت شخصی گردشگران	۰/۷۷۷	
	بوروکراسی دست و پاگیر و هزینه‌های زیاد	۰/۹۵۶	نگرش مردم محلی به فعالان غیربومی گردشگری	۰/۸۴۰	
	ضعف وجود نهادهای محلی توسعه محلی	۰/۸۷۴	اقلیم مناسب گردشگری	۰/۹۶۱	
	فقدان بخش غیردولتی نیرومند در روستا	۰/۹۸۸	فقدان اقدامات پیشگیرانه برای حفظ محیط‌زیست در مقصد	۰/۸۷۱	
	عدم انگیزه توسعه گردشگری در بین مسئولان	۰/۰۹۵۸	میزان تنوع جانوری در مقصد	۰/۹۱۹	
	کم اثر بخش بودن قوانین و مقررات موجود	۰/۹۴۷	عدم برخورداری از جاذبه‌های اکوتوریستی	۰/۷۶۶	
	امنیت قوانین مرتبط با گردشگری	۰/۷۳۵	کمبود مکان‌های جمع‌آوری و دفن زباله	۰/۸۱۸	
	قوانین مرتبط با منابع و ظرفیت‌های گردشگری	۰/۷۵۶	میزان تنوع زیستی پایین در منطقه	۰/۶۲۱	
کم‌رنگ بودن مشارکت مردم در مراحل برنامه‌های کارآفرینی گردشگری	۰/۷۱۲	کمبود زیرساخت‌های تکنولوژی سازگار با کارآفرینی	۰/۹۳۱		
فرهنگ پذیرش گردشگران توسط مردم بومی	۰/۷۱۹	میزان ظرفیت طبیعی مقصد	۰/۷۳۷		

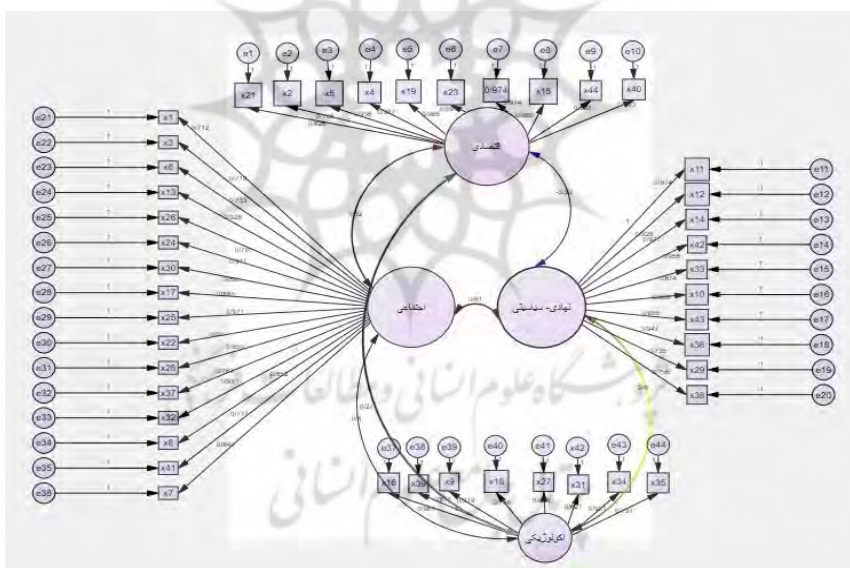
تحلیل مدل پژوهش با استفاده از مدل معادلات ساختاری

در تحقیق حاضر در راستای تعیین مدل موانع کارآفرینی مقصد گردشگری روستاهای کهگیلویه و بویراحمد، از روش معادلات ساختاری استفاده شد، که تمامی مراحل مربوط به مدل معادلات ساختاری در نرم‌افزار AMOS صورت گرفت. نتایج برازش مدل نشان می‌دهد که شاخص‌های برازش مدل $GFI=0/977$ ، $AGFI=0/918$ ، $NFI=0/9324$ و $CFI=0/922$ بالاتر از $0/9$ محاسبه شدند که نشان از این می‌باشد که مدل برازنده داده‌ها می‌باشد، همچنین مقایسه متغیرهای مشاهده‌شده و نتایج مورد انتظار نشان داد که داده‌های نمونه و مدل نظری تناسب قابل‌قبولی در تجزیه و تحلیل دارند. تناسب مدل در حد معقولی می‌باشد و کیفیت اندازه‌گیری مدل برای نمونه داده‌ها مناسب می‌باشد و داده‌ها تناسب قابل‌قبولی در تجزیه و تحلیل دارند.

جدول ۸. شاخص‌های نیکویی برازش پرسشنامه

شاخص	حد نرمال	مقدار مشاهده شده
شاخص تناسب به هنجار (NFI)	۰/۹ و بالاتر	۰/۹۳۲۴
شاخص برازش خی دو (Chi-square)	کوچک‌تر از ۳	۲/۱۳
شاخص تناسب مقایسه‌ای (CFI)	۰/۹ و بالاتر	۰/۹۲۲
شاخص نیکویی برازش تعدیل‌شده (AGFI)	۰/۹ و بالاتر	۰/۹۱۸
شاخص نیکویی برازش مقتصد (PGFI)	۰/۹ و بالاتر	۰/۹۲۱
شاخص نیکویی برازش (GFI)	۰/۹ و بالاتر	۰/۹۷۷
میانگین مجذور پس‌مانده‌ها (RMR)	نزدیک به صفر	۰/۰۳
میانگین مجذور پس‌مانده‌ها استاندارد شده (SRMR)	نزدیک به صفر	۰/۰۲
Df	بزرگ‌تر از صفر	۲/۱
نسبت χ^2 به df	کمتر از ۳	۱/۹
ریشه دوم برآورد واریانس خطای تقریب (RMSEA)	کمتر از ۰/۰۷	۰/۰۱۶

با توجه به اینکه مقدار ریشه دوم برآورد واریانس خطای تقریب RMSEA برای مدل اولیه کمتر از ۰/۰۷ گزارش شده است، از این رو استفاده از این سازه در طراحی مدل ساختاری تحقیق به لحاظ آماری مدل از برازش خوبی برخوردار است و داده‌های این پژوهش با ساختار عاملی و زیربنای نظری تحقیق برازش مناسبی دارند، که این امر بیانگر همسو بودن سؤالات با سازه‌های نظری است.

شکل ۲. مدل ساختاری موانع کارآفرینی مقصد گردشگری روستاهای استان کهگیلویه و بویر احمد

بحث

نتایج پژوهش نشان می‌دهد که ترکیب مسئولیت اجتماعی، مسئولیت زیست‌محیطی، رشد و توسعه از طریق اکوتوریسم و نوآوری‌ها و خلاقیت‌های اکوتوریسم شرایط لازم بروز نتیجه توسعه کارآفرینی اکوتوریسم روستایی را فراهم می‌آورند. دستیابی به توسعه کارآفرینی اکوتوریسم روستایی در محدوده مورد مطالعه زمانی هموارتر می‌شود که هم‌زمان نوآوری کارآفرینی گردشگری متناسب با فضای حاکم بر محدوده مورد مطالعه و سازگاری بیشتر با این شرایط به کار رود؛ کارآفرینی گردشگری، برای جامعه میزبان، بسترهای رشد و توسعه و بهبود کیفیت زندگی را فراهم کرده و برون داده‌های درآمد

گردشگری، بهبود کیفیت زندگی و توسعه منطقه می‌شود. همچنین از آنجاکه گردشگری صنعتی است که برای بقای خود، باید از تولیدات خود محافظت کند، سازگاری و تطابق کسب‌وکارهای گردشگری با محیط‌زیست به‌عنوان بستر اصلی گردشگری در شهرستان، در نظر گرفته شود. در نهایت فعالیت‌ها و کسب‌وکارهای گردشگری هماهنگ با بافت اجتماعی و ساختار فرهنگی جامعه میزبان، علاوه بر حفاظت از میراث فرهنگی و بهبود حس اعتمادبه‌نفس آنان، منجر به پذیرش و مقبولیت این فعالیت‌ها در جامعه میزبان شده و در نتیجه، مشارکت فعال آنان در فرایند توسعه را به همراه خواهد داشت. رشد و توسعه کارآفرینی نیازمند سرمایه‌گذاری در بخش‌ها و فعالیت‌های اقتصادی و تخصیص تسهیلات است. بدون سرمایه‌گذاری در پروژه‌های زیربنایی نمی‌توان گسترش اشتغال، تولید و کارآفرینی را انتظار داشت؛ زیرا در کنار بقیه عوامل موجود، سرمایه نیز لازم است تا در ترکیبی بهینه با دیگر عوامل، چرخه تولید را فعال کند. نتایج این پژوهش با نتایج تحقیقات (تقدیسی و همکاران، ۲۰۱۵)؛ (اشراقی سامانی و همکاران، ۲۰۱۶)؛ (چراغی و همکاران، ۲۰۲۲)؛ (محمدی و همکاران، ۲۰۲۳)؛ (ایمانی و همکاران، ۲۰۲۲)؛ (کلاین و همکاران، ۲۰۱۴)؛ (آلتیانی و همکاران، ۲۰۱۶)؛ (میتربانا و همکاران، ۲۰۱۹)؛ همخوانی دارد.

نتیجه‌گیری

باید توجه داشت هر یک از مناطق روستایی، دارای ظرفیت و پتانسیل ویژه‌ای در ابعاد کشاورزی، گردشگری، صنایع دستی است، که با شناسایی و انسجام این پتانسیل‌ها، بسترسازی و توانمندسازی روستاییان می‌توان زمینه‌های پایدار ایجاد اشتغال و توسعه روستاها را فراهم کرد. از طرف دیگر ضرورت توجه به توسعه کارآفرینی به‌طور خاص در نواحی روستایی از آنجا ناشی می‌شود که پتانسیل‌های بالقوه طبیعی و انسانی در محیط روستایی می‌تواند منشأ ایده‌های نو و بکری برای کسب‌وکارهای جدید باشد که شاید در محیط شهری کمتر مجال بروز پیدا کنند. از همین رو ضرورت توجه به موانع کارآفرینی گردشگری روستایی به‌مثابه حافظ امنیت اقتصادی روستا باید در اولویت سیاست‌ها و برنامه‌های توسعه روستایی قرار گیرد. بر این شالوده، این پژوهش با هدف بررسی موانع برنامه‌ریزی کارآفرینی در بخش گردشگری روستاهای کهگیلویه و بویراحمد انجام شد.

با توجه به نتایج به‌دست‌آمده می‌توان پیشنهادهای زیر را برای توسعه بهینه کارآفرینی روستایی در بخش گردشگری روستاهای محدوده مورد مطالعه ارائه نمود:

- کمبود سرمایه در مناطق روستایی که ناشی از پایین بودن سطح درآمد خانوارهاست، یکی از چالش‌های توسعه در چنین مناطقی قلمداد می‌شود که با حمایت و سرمایه‌گذاری بخش دولتی، بخش خصوصی و بخش تعاون برطرف می‌شود در این زمینه، تقویت نظام بانکی و مؤسسات پولی و مالی دولتی در جهت ارائه تسهیلات بانکی به کارآفرینان با شرایط ویژه، کاهش کارمزد و سود بانکی به‌صورت مقطعی و کوتاه‌مدت پیشنهاد می‌شود.

- پیشنهاد می‌شود برنامه‌ریزی در راستای ایجاد و تقویت ارزش‌ها، نگرش‌ها و رفتارهای کارآفرینانه و تلاش در راستای رفع موانع گردشگری توسعه کارآفرینی روستایی در روستاها انجام شود.

- به دلیل اینکه سرمایه‌گذاران اصلی پروژه‌های گردشگری در روستاها ساکنان بومی نیستند، منافع اقتصادی تولیدشده به شکل زیادی از این مناطق نشت نموده و کمتر موجب توسعه زیرساخت‌ها و افزایش درآمد ساکنین می‌شود. بر این اساس تشکیل تعاونی‌های گردشگری روستایی با عضویت ساکنین و سهمیم کردن آنان در جاذبه‌های گردشگری و نیز

بسترسازی برای کارآفرینی گردشگری توسط ساکنان بومی با اتکا ر منابع محلی که تعارضی با زندگی سنتی ساکنان نداشته باشد، می‌تواند حمایت ساکنان را از توسعه گردشگری روستایی؛ بیشتر و پایدارتر نماید.

- یافته‌های پژوهش حاکی از تأثیر مثبت محیط اجتماعی روستا بر حمایت از توسعه پایدار گردشگری است؛ بر این اساس پیشنهاد می‌شود که برنامه‌ریزی گردشگری روستایی در این مناطق بایستی توجه و تأکید خاصی بر بخش برنامه‌ریزی فرهنگی داشته باشد به گونه‌ای که در برنامه‌ریزی‌های آتی؛ عناصر فرهنگی، هویتی و بومی که برانگیزاننده حس جمعی و اجتماعی روستائیان است بیشتر بررسی شده و در جاذبه‌ها، تجربه‌ها و خدمات گردشگری عرضه شده گنجانده شوند.

- از آنجاکه دولت، مهم‌ترین عنصر اکوسیستم کارآفرینی روستایی است و ابتکار عمل کارآفرینی روستایی در منطقه در دستان دولت است و تحقق کارآفرینی روستایی و پویایی اکوسیستم آن منوط به حضور و عملکرد فعال دولت در تمامی ابعاد آن است؛ لذا لازم است تا در اولین قدم، دولت با برنامه‌ها و سیاست‌های خود، را برای حضور و فعالیت سایر بازیگران فراهم نمی‌آید این موضوع، حتی در کشورهای با اقتصاد توسعه‌یافته نیز در مراحل اولیه توسعه کارآفرینی از ضروریات شناخته شده است.

حامی مالی

این اثر حامی مالی نداشته است.

سهم نویسندگان در پژوهش

نویسندگان در تمام مراحل و بخش‌های انجام پژوهش سهم برابر داشتند.

تضاد منافع

نویسندگان اعلام می‌دارند که هیچ تضاد منافی در رابطه با نویسندگی و یا انتشار این مقاله ندارند.

تقدیر و تشکر

نویسندگان از همه کسانی که در انجام این پژوهش به ما یاری رساندند، به‌ویژه کسانی که کار ارزیابی کیفیت مقالات را انجام دادند، تشکر و قدردانی می‌نمایند.

منابع

- اشراقی سامانی، رویا؛ کریمی، طیبه؛ واحدی، مرجان و صیده، طیبه. (۱۳۹۵). چالش‌های کارآفرینی روستایی در استان ایلام. *راهبردهای کارآفرینی در کشاورزی*، ۳(۵)، ۶۳-۵۷.
- آقاجانی، محمد؛ زندوی، سید مجدالدین و عطایی، علی. (۱۳۹۳). نقش گردشگری در تغییر کارکرد روستاها با تأکید بر شاخص‌های پایداری نمونه موردی: روستاهای ارباکله و لرسانور شهرستان رامسر. *جغرافیا و مطالعات محیطی*، ۳(۱۱)، ۲۲-۷.
- امید پور، فردوس؛ رحمانی فضلی، عبدالرضا و عزیزپور، فرهاد. (۱۳۹۹). تحلیل عوامل ساختاری مؤثر بر توسعه کارآفرینی مناطق روستایی شهرستان دلفان. *اقتصاد فضا و توسعه روستایی*، ۹(۳۱)، ۴۰-۲۱.
- ایزدی، علی و قنبری، سیروس. (۱۴۰۰). کارآفرینی کشاورزی و توسعه مناطق روستایی (مورد مطالعه: دهستان رشتخوار). *فصلنامه روستا و توسعه پایدار فضا*، ۲(۱)، ۳۸-۱۹. <https://dx.doi.org/10.22077/vssd.2021.4174.1024>
- ایمانی، بهرام؛ یاری حصار، ارسطو و حاجبانی لاهرودی، حسن (۱۴۰۱). چالش‌های فراروی توسعه گردشگری روستایی، مطالعه موردی: روستاهای بخش مرکزی شهرستان مشگین شهر. *مجله فضای گردشگری*، ۱۱(۴۳)، ۳۶-۲۳.

- تقدیسی، احمد؛ گودرزی، سمیه و بیک محمدی، حسن. (۱۳۹۴). تحلیل چالش‌های توسعه توریسم روستایی از دیدگاه روستائیان روستاهای هدف گردشگری استان آذربایجان غربی. *نشریه برنامه‌ریزی فضایی*، ۵(۱)، ۸۳-۱۰۰.
<https://dorl.net/dor/20.1001.1.22287485.1394.5.1.5.6>
- چراغی، مهدی؛ قلی زاده، حیدر؛ توحیدلو، شادعلی و علیپور، حسن. (۱۴۰۱). شناسایی چالش‌های توسعه گردشگری روستایی در مناطق مرزی آزاد ارس. *مطالعات کارآفرینی و توسعه پایدار کشاورزی*، ۹(۱)، ۱۷-۳۶.
<https://doi.org/10.22069/jead.2022.11482.1565>
- دهقانی، امین و عادل ساردویی، محسن (۱۳۹۷). تأثیر توسعه گردشگری روستایی بر مؤلفه‌های فرهنگی ساکنان روستایی: مطالعه موردی شهرستان جیرفت. *فصلنامه روستا و توسعه*، ۲۱(۱)، ۷۱-۹۰.
- رضایی، پژمان. (۱۳۹۷). ارزیابی میزان پایداری گردشگری روستایی: مطالعه موردی دهستان هوره، استان چهار و محال و بختیاری. *فصلنامه روستا و توسعه*، ۲۱(۴)، ۱۳۵-۱۵۹.
- رکن‌الدین افتخاری، عبدالرضا، پورطاهری، مهدی و فضلی، نفیسه. (۱۳۹۳). تحلیل عوامل مؤثر در توسعه کارآفرینی گردشگری روستایی. *فصلنامه برنامه‌ریزی و توسعه گردشگری*، ۳(۸)، ۸۳-۱۰۷.
- طغرابی، محمدتقی؛ رضوانی، مهران؛ مبارکی، محمدحسن؛ یدالهی فارسی، جهانگیر و میرزایی، زینب. (۱۳۹۵). شناسایی عوامل محیطی مؤثر بر کارآفرینی فرهنگی در صنایع دستی عشایری. *اقتصاد فضا و توسعه روستایی*، ۵(۱۷)، ۱۹-۳۶.
<http://dx.doi.org/10.18869/acadpub.ser.5.17.19>
- علیدوست، سمیه؛ لشگرآرا، فرهاد و حسینی، فرج‌اله. (۱۳۹۲). اولویت‌بندی موانع توسعه کارآفرینی زنان روستایی شهرستان گرمسار. *کنفرانس ملی کارآفرینی و مدیریت کسب‌وکارهای دانش‌بنیان*، ۴۵-۳۱.
- عینالی، جمشید و رومیانی، احمد. (۱۳۸۹). بررسی اثرات زیست‌محیطی گردشگری خانه‌های دوم از دیدگاه جامعه محلی مطالعه موردی: دهستان حصار ولیعصر - شهرستان آوج. *فصلنامه اندیشه جغرافیایی*، ۴(۷)، ۱۴۵-۱۲۶.
- غلامی، مرزیه و فاطمی، مهسا. (۱۳۹۹). گرایش کارآفرینانه در بین دانشجویان دانشکده کشاورزی دانشگاه شیراز. *مطالعات کارآفرینی و توسعه پایدار کشاورزی*، ۷(۱)، ۱-۲۲.
<https://doi.org/10.22069/jead.2021.18881.1459>
- قادرمرزی، حامد؛ جمشیدی، علیرضا؛ جمینی، داود و نظری سرمازه، حامد. (۱۳۹۴). شناسایی موانع توسعه کارآفرینی زنان روستایی (مطالعه موردی: دهستان شلیل شهرستان اردل). *فصلنامه برنامه‌ریزی منطقه‌ای*، ۵(۱۷)، ۱۱۸-۱۰۳.
- محمدی، سعدی؛ صفیاری، رسول و خسروی، رضا. (۱۳۹۹). تحلیل موانع محیطی مؤثر بر گرایش روستائیان به کسب‌وکارهای خرد کارآفرینانه (مطالعه موردی: شهرستان مریوان و سروآباد کردستان). *فصلنامه جغرافیا و توسعه*، ۱۸(۵۵)، ۱۵۴-۱۳۳.
<https://doi.org/10.22111/gdij.2020.5189>
- محمدی، سعدی؛ ویسی، فرزاد و عبدالهی، بیان. (۱۴۰۳). تحلیل و سنجش موانع مؤثر بر تحقق پایداری گردشگری در نواحی روستایی (مورد مطالعه: دهستان اورامان شهرستان سروآباد). *پژوهش‌های روستایی*، ۱۵(۱)، ۹۴-۱۱۰.
<https://doi.org/10.22059/jnur.2023.327697.1820>
- مریدالسادات، پگاه؛ رکن‌الدین افتخاری، عبدالرضا؛ پور طاهری، مهدی و شعبانعلی فمی، حسین. (۱۳۹۶). واکاوی وضعیت کارآفرینی پایدار در سیاست‌های کلان و بخش کشاورزی جمهوری اسلامی ایران. *پژوهش‌های روستایی*، ۴۹(۱)، ۴۳-۵۸.
<https://dorl.net/dor/20.1001.1.20087373.1396.8.1.6.4>
- مهدیان بروجنی، محسن و احمدوند، مصطفی. (۱۳۹۳). واکاوی موانع و چالش‌های توسعه گردشگری روستایی در منطقه دنا؛ دیدگاه جامعه میزبان. *جغرافیا و آمایش شهری و منطقه‌ای*، ۱۰، ۱۲۸-۱۱۳.
<https://doi.org/10.22111/gaij.2014.1482>
- صادقیان بروجنی، نجمه؛ کیانی سلمی، صدیقه و غلامی بیمرغ، یونس. (۱۳۹۹). شناسایی عوامل اثربخش بر توسعه گردشگری خلاق و تأثیر آن بر پایداری رفتار از دیدگاه گردشگران در مناطق روستایی شهرستان بروجن. *پژوهش‌های روستایی*، ۱۱(۴)، ۶۹۶-۷۱۱.
<https://doi.org/10.22059/jnur.2020.301054.1493>
- شفیعی، اشکان؛ باختر، سهیل و عزمی، آئیژ. (۱۴۰۲). تحلیل و ارزیابی وضعیت زیست‌پذیری روستاهای هدف گردشگری (مورد مطالعه: ناحیه اردبیل). *پژوهش‌های روستایی*، ۱۴(۳)، ۴۹۸-۵۱۹.
<https://doi.org/10.22059/jnur.2023.356053.1823>

References

- Aghajani, M., & Ataii, A. (2014). The role of tourism in changing the function of villages with an emphasis on sustainability indicators (case study: Arba Koleh and Lersanur villages in Ramsar county). *Journal of Geography and Environmental Studies*, 3(11)7-21. [In Persian].
- Alidoust, S., Lashgarara, F., & Hosseini, F. E. (2012). prioritizing barriers to entrepreneurship development of rural women in Garmsar. *National Conference on Entrepreneurship and Management of Knowledge-Based Businesses*, 31-45. [in Persian].
- Aquino, R. S., Lück, M., & Schänzel, H. A. (2018). A conceptual framework of tourism social entrepreneurship for sustainable community development. *Journal of Hospitality and Tourism Management*. 37, 23–32. <http://dx.doi.org/10.1016/j.jhtm.2018.09.001>.
- Ateljevic, J., & Page, S.J. Eds. (2009). *Tourism and entrepreneurship*. Routledge.
- Baumgartner, D., Schulz, T. & Seidl, I. (2013). Quantifying entrepreneurship and its impact on local economic performance: A spatial assessment in rural Switzerland. *Entrepreneurship & Regional Development*, 25(3-4), 222-250. <http://dx.doi.org/10.1080/08985626.2012.710266>.
- Charaghi, M., Gholizadeh, H., Tohidloo, S., & Alipour, H. (2022). Identifying the challenges of rural tourism development in border areas (Case study: Aras Free Zone). *Journal of Studies in Entrepreneurship and Sustainable Agricultural Development*, 9(1), 17-36. <https://doi.org/10.22069/jead.2022.11482.1565>. [in Persian].
- De Lange, D., & Dodds, R. (2017). Increasing sustainable tourism through social entrepreneurship. *International Journal of Contemporary Hospitality Management*, 29(7), 1977–2002. <http://dx.doi.org/10.1108/IJCHM-02-2016-0096>.
- Dehghani, A., & Adeli Sardouei, M. (2018). Impact of Rural Tourism Development on Cultural Components of Rural Residents: A Case Study of Jiroft County of Iran. *Village and Development*, 21(1), 71-90. [in Persian].
- Deller, S., Kures, M., & Conroy, T. (2019). Rural entrepreneurship and migration. *Journal of Rural Studies*, 66, 30-42. <http://dx.doi.org/10.1016/j.jrurstud.2019.01.026>.
- Doswell, R. (2009). *Tourism: How effective management makes the difference*. Routledge.
- Einali, J., & Romyani, A. (2010). Review of the Environmental Impacts of Second Homes Tourism in Rural Development from the Perspective of the Local Residents Case Study: Hesar Vali-e- ASR County– Avaj Township. *Geographic Thought*, 4(7), 126-145. [In Persian].
- Eshraqui Samani, R., Karimi, T., Vahedi, M., & Saydeh, T. (2016). Challenges of Rural Entrepreneurship in Ilam Province. *J Entrepreneurial Strategies Agric*. 3(5), 57-63. [In Persian].
- Ghadermarzi, H., Jamshidi, A., Jamini, D., & Nazri Sarmaze, H. (2015). Identification Hampering Factors Affecting Development of Rural Women's (Case Study: Shalil Villages- Ardal Township). *Regional Planning*, 5(17), 103-118. [In Persian].
- Gholami, M., & Fatemi, M. (2020). Entrepreneurial Orientation of the Students of School of Agriculture at Shiraz University. *Journal of Studies in Entrepreneurship and Sustainable Agricultural Development*, 7(1), 1-22. <https://doi.org/10.22069/jead.2021.18881.1459>. [In Persian].
- Gnoth, J., & Zins, A.H. (2013). Developing a tourism cultural contact scale. *Journal of Business Research*, 66(6), 738-744. <http://dx.doi.org/10.1016/j.jbusres.2011.09.012>.
- Granado, M., Rosli, A., & Gotsi, M. (2022). Staying poor: Unpacking the process of barefoot institutional entrepreneurship failure. *Journal of Business Venturing*, 37(8), 1-12. <https://doi.org/10.1016/j.jbusvent.2022.106204>.
- Hwang, D., Stewart, W.P., & Ko, D.W. (2012). Community behavior and sustainable rural tourism development. *Journal of Travel Research*, 51(3), 328-341. <http://dx.doi.org/10.1177/0047287511410350>.
- Imani, B., yari hesar, A., & hajbani, H., (2022). Challenges Facing the Development of Rural Tourism, A Case of Villages in the Central Part of Meshginshahr. *Geographical Journal of Tourism Space*, 11 (43), 23-36. [in Persian].
- Izadi, A., & Ghanbari, S. (2021). Analysis and study of the role of effective factors of entrepreneurship in the agricultural sector in the development of rural areas (Case study:

- Rashtkhar village). *Village and Space Sustainable Development*, 2(1), 19-38. <https://dx.doi.org/10.22077/vssd.2021.4174.1024>. [in Persian].
- Kline, C., Hao, H., Alderman, D., Kleckley, J. W., & Gray, S. (2014). A spatial analysis of tourism, entrepreneurship and the entrepreneurial ecosystem in North Carolina, USA. *Tourism Planning & Development*, 11(3), 305-316. <http://dx.doi.org/10.1080/21568316.2014.890127>.
- Leunbach, D. (2021). Entrepreneurship as a family resemblance concept: A Wittgensteinian approach to the problem of defining entrepreneurship. *Scandinavian Journal of Management*, 37, 1-11. <https://doi.org/10.1016/j.scaman.2021.101141>.
- Maccheri, N., & Pelloni, G. (2006). Rural entrepreneurs and institutional assistance: an empirical study from mountainous Italy. *Entrepreneurship and Regional Development*, 18(5), 371-392. <http://dx.doi.org/10.1080/08985620600842113>.
- Mahdian Boroujeni, M., & Ahmadvand, M. (2014). Analysis of Barriers and Challenges to Development of Rural Tourism in Dena Region: The Host Community's Perspective. *Geography and Territorial Spatial Arrangement*, 4(10), 113-128. [in Persian].
- Meitriana, M.A., Suwendra, I.W., Indrayani, L., & Suwena, K.R. (2019). The Effect of Social Entrepreneurship on the Welfare of the Village Community. *Advances in Economics. Business and Management Research*. 103, 1-18. <http://dx.doi.org/10.2991/teams-19.2019.31>.
- Mohammadi, S., safyari, R., & khosravi, R. (2020). Analysis of Effective Barriers on The tendency of villagers to entrepreneurial micro businesses (Case Study: Mariwan and Sarvabad County). *Geography and Development*, 18(58), 133-154. <https://doi.org/10.22111/gdij.2020.5189>. [in Persian].
- Mohammadi, S., vaisi, F., & Abdolahi, B. (2024). Analysis and Measurement of Effective Barriers to the Realization of Rural Tourism Sustainability (Case Study: Oraman District of Sarvabad County). *Journal of Rural Research*, 15(1), 94-111. [in Persian]. <https://doi.org/10.22059/jrur.2023.327697.1820>.
- Moridsadat, P., Roknoddin Eftekhari, A. R., Pour Taheri, M., & Shabanali Fami, H. (2017). Analysis of the Status of Sustainable Entrepreneurship in Macro and Sectorial Agricultural Policies of the Islamic Republic of Iran. *Journal of Rural Research*, 8(1), 82-99. <https://doi.org/10.1001.1.20087373.1396.8.1.6.4>. [in Persian].
- Omidpour, F., Rahmani Fazli, A., & Azizpour, F. (2019). analysis of structural factors affecting the development of entrepreneurship in rural areas of Delfan city. *Space Economy and Rural Development Quarterly*, 9(31), 21-40. [in Persian].
- Packard, M. D. (2017). Where did interpretivism go in the theory of entrepreneurship?. *Journal of Business Venturing*, Vol. 32 No. 5, 536-549. <http://dx.doi.org/10.1016/j.jbusvent.2017.05.004>.
- Patel, B., & Chavda, K. (2013). Rural entrepreneurship in India: Challenge and problems. *International Journal of Advance Research in Computer Science and Management Studies*, 1 (2), 28-37. DOI: 10.1080/08985626.2012.710266.
- Rezaei, P. (2019). Assessing the Rural Tourism Sustainability: A Case Study of Horeh Sub-district in Chahar-Mahal and Bakhtiari Province of Iran. *Village and Development*, 21(4), 135-159. [in Persian].
- Roknodin Eftekhari, A., Pourtaheri, M., & Fazli, N. (2014). Analysis of Factors Affecting the Development of Entrepreneurship in Rural Tourism. *Journal of Tourism Planning and Development*, 3(8), 87-107. [in Persian].
- sadeghiyan brojni, N., Kiani Salmi, S., & Gholami, Y. (2021). Identifying the Factors Affecting the Development of Creative Tourism and Their Effect on the Sustainability of Behavior from the Perspective of Tourists in Rural Areas of Borujen City. *Journal of Rural Research*, 11(4), 696-711. doi: 10.22059/jrur.2020.301054.1493. [in Persian].
- Saxena, S. (2012). Problems Faced By Rural Entrepreneurs and Remedies to Solve It. *Journal of Business and Management*, 3(1), 23-29. <http://dx.doi.org/10.9790/487X-0312329>.
- Shafiei, A., Bakhtar, S., & Azmi, A. (2023). Analysis of the Livability of Tourism Target Villages (Case Study: Ardabil District). *Journal of Rural Research*, 14(3), 498-519. doi: 10.22059/jrur.2023.356053.1823. [in Persian].

- Sheikh, R. (2015). *Tourism entrepreneurship challenges and possibilities in small tourism businesses*. bachelor's thesis centria university of applied sciences Degree Programme in Tourism, centeria University of applied science Finland.
- Singh, S., & Bhowmick, B. (2015). An exploratory study for conceptualization of rural innovation in Indian context. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 207, 807-815. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2015.10.171>.
- Sundari, M. S. (2015). *The Influence of Safety, Promotion and Trust towards Image, Satisfaction and Loyalty (The Study on Domestic Tourist at Samosir Regency in North Sumatra Province)*. *Universal Journal of Management and Social Sciences*, 5(2).
- Taghdisi, A., Goudarzi, S., & Beikmohammadi, H. (2015). Investigating the Challenges of Rural Tourism Development from the Viewpoints of People Living in Target Tourism Rural of West Azarbaijan Province. *Spatial Planning*, 5(1), 83-100. <https://dorl.net/dor/20.1001.1.22287485.1394.5.1.5.6>. [in Persian].
- Tghrayy, M.T., Rezvani, M., Mubaraki, M.H., Yadollahi Farsi, J., & Mirzaei, Z. (2015). Identifying environmental factors affecting cultural entrepreneurship in nomadic handicrafts. *Space Economics and Rural Development Quarterly*, 5(17), 19-36. <http://dx.doi.org/10.18869/acadpub.serd.5.17.19>. [in Persian].
- Toma, S. G., Grigore, A. M., & Marinescu, P. (2014). Economic development and entrepreneurship. *Procedia Economics and Finance*, 8, 436-443. [http://dx.doi.org/10.1016/S2212-5671\(14\)00111-7](http://dx.doi.org/10.1016/S2212-5671(14)00111-7).
- Zamora, O. M. (2011). *Development instruments for the cross-border cooperation in Ukraine, In: problems of tourism development on rural areas*. Krystyna Krzyzanowska(ed), Warsaw University of Life Sciences Press, 109- 121.

